

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Riittävätkö rahat?

TERVEYS- JA TALOUSPÄIVÄT

MUUTOSJOHTAJA VILLE-VEIKKO AHONEN

2.9.2022

Esityksen sisältö

1. Uudistuksen valmistelun tilanne pähkinänkuoressa
2. Hyvinvointialueiden rahoituksen rautalankamalli
3. Alueiden talous ja investointien suunnittelu
4. Mikä on VM:n rooli taloudessa ja rahoituksessa?
5. Riittääkö rahat ja miten riittää?

Missä mennään juuri nyt hyvinvointialueiden valmisteluissa?

Muutoksen mittaluokka kansallisesti:

- ✓ Siirtyvä henkilöstö n. 175 000 henkilöä
- ✓ 150 000–200 000 siirtyvää sopimusta
- ✓ 10 000–15 000 siirtyvää tietojärjestelmää
- ✓ Toimintaan liittyviä tiloja n. 9 000 kappaletta
- ✓ 1379 aluevaltuutettua + muu luottamushenkilöhallinto
- ✓ Valmisteluun myönnetty rahoitusta n. 450 m€
- ✓ 400 hyllykilometriä analogista tietoaineistoa

Järjestämisvastuun siirtoon **84 arkipäivää**

Valmistelussa keskityttävä välttämättömiin valmistelutoimenpiteisiin – valmius järjestämisvastuun siirtoon pitää olla **kaikilla alueilla** vuoden 2023 alussa

Mitä tehdään alueilla juuri nyt?

- ✓ Turvallisen siirtymän valmistelu (ml. tahe ja ICT)
- ✓ Rekrytoinnit ja organisoituminen (ml. hallintosääntö)
- ✓ Henkilöstösiirrot ja käytännöt
- ✓ Hyvinvointialuestrategian valmistelu
- ✓ **Talousarvio vuodelle 2023 ja taloussuunnitelma**
- ✓ **Investointisuunnitelma**
- ✓ Sopimusten ja omaisuuden läpikäynti
- ✓ Tukipalveluiden järjestäminen
- ✓ Palveluiden kehittäminen ja siirtymän valmistelu yhdessä nykyisten järjestämisvastuullisten kanssa
- ✓ HUS-yhtymän järjestämissopimus
- ✓ Viestintä: henkilöstö, asukkaat, järjestöt, yritykset jne.

Hyvinvointialueiden rahoitus

Hyvinvointialueiden rahoituksen määräytyminen koko maan tasolla

Rahoituksen tason tarkistus vuosittain etukäteen:

Rahoituksen tason tarkistus jälkikäteen ja mahdollinen lisärahoitus

Lähtökohtana mahdollisimman hyvin toimiva rahoitusmalli, jossa lisärahoitus ja jälkikäteistarkistus ovat ns. perälautana turvaamassa perusoikeuksien toteutumisen.

Rahoitus kasvaa yhteensä 1,1 mrd. eurolla vuonna 2023

Rahoituksen tarkastus vuoden 2023 tasolle	
Rahoituserä	euroa
Sote siirtyvät kustannukset, 2022 taso	20 748 304 000
Pela siirtyvät kustannukset, 2022 taso	485 277 000
HVA-siirtyvät kustannukset yhteensä, 2022 taso	<u>21 233 581 000</u>
HVA-uudet tehtävät, sote	305 700 000
HVA-uudet tehtävät, pela	0
Palvelutarve ja hinnat, sote	773 964 855
HVA-indeksi, pela	12 034 870
sote-rahoitus 2023	<u>21 827 968 855</u>
pela-rahoitus 2023	<u>497 311 870</u>
HVA rahoituksen taso 2023, laskelmaan	<u>22 325 280 724</u>
Rahoituksen kokonaisuutos	1 091 699 724

- Uudet tehtävät julkisen talouden suunnitelman mukaisesti
- Palvelutarpeen kasvuarvio, THL
- Hyvinvointialueindeksi, VM/Kansantalousosasto

Arvio rahoituksesta, vuoden 2023 tasolla

Hyvinvointialueiden rahoitus vuoden 2023 tasossa								
Asukasmäärä vuonna 2021	Hyvinvointialue	Laskennallinen rahoitus 2023	Siirtymätasaus vuonna 2023, euroa	Rahoitus yhteensä vuonna 2023, euroa	Rahoitus yhteensä, €/as.	Siirtyvät kustannukset 2022, euroa	Rahoituksen kasvu 2022-2023, euroa	Rahoituksen kasvu, €/as.
658 457	Helsinki	2 359 756 916	229 990 997	2 589 747 913	3933	2 458 575 088	131 172 825	199
276 438	Vantaa+Kerava	964 786 571	-5 887 204	958 899 367	3469	900 405 978	58 493 389	212
478 919	Länsi-Uusimaa	1 630 777 511	4 798 320	1 635 575 831	3415	1 532 619 734	102 956 097	215
99 073	Itä-Uusimaa	387 011 572	-25 970 559	361 041 013	3644	337 178 431	23 862 582	241
201 854	Keski-Uusimaa	717 988 314	20 077 263	738 065 577	3656	690 594 142	47 471 435	235
483 477	Varsinais-Suomi	2 011 135 286	-81 527 300	1 929 607 987	3991	1 810 513 330	119 094 656	246
214 281	Satakunta	919 999 500	40 315 093	960 314 593	4482	913 411 590	46 903 003	219
170 213	Kanta-Häme	711 030 792	-13 628 167	697 402 625	4097	659 502 738	37 899 886	223
527 478	Pirkanmaa	2 092 883 849	-4 179 751	2 088 704 098	3960	1 956 143 238	132 560 860	251
205 124	Päijät-Häme	886 687 923	-52 099 382	834 588 541	4069	787 960 310	46 628 232	227
161 391	Kymenlaakso	740 323 790	21 569 265	761 893 055	4721	726 650 501	35 242 554	218
126 107	Etelä-Karjala	535 217 279	7 475 148	542 692 426	4303	516 127 520	26 564 907	211
131 688	Etelä-Savo	636 449 441	31 367 034	667 816 475	5071	636 628 521	31 187 954	237
248 363	Pohjois-Savo	1 145 089 097	-6 848 183	1 138 240 913	4583	1 073 763 870	64 477 043	260
163 281	Pohjois-Karjala	799 232 252	-85 911 737	713 320 515	4369	669 608 610	43 711 904	268
272 683	Keski-Suomi	1 104 560 954	-5 288 219	1 099 272 735	4031	1 038 063 156	61 209 579	224
191 762	Etelä-Pohjanmaa	858 059 435	-11 114 595	846 944 841	4417	800 421 984	46 522 857	243
176 041	Pohjanmaa	724 656 177	15 966 141	740 622 318	4207	700 320 498	40 301 819	229
67 915	Keski-Pohjanmaa	311 918 848	-20 957 004	290 961 844	4284	273 932 377	17 029 467	251
415 603	Pohjois-Pohjanmaa	1 710 385 418	-30 330 097	1 680 055 321	4042	1 579 010 555	101 044 766	243
71 255	Kainuu	359 350 946	11 790 025	371 140 971	5209	352 722 742	18 418 229	258
176 494	Lappi	907 791 968	-39 607 088	868 184 881	4919	819 426 085	48 758 796	276
5 517 897	Manner-Suomi yhteensä	22 515 093 841	0	22 515 093 841	4080	21 233 581 000	1 281 512 841	232

Lisärahoitus

11 § Hyvinvointialueen lisärahoitus

Jos rahoituksen taso muutoin vaarantaisi perustuslain 19 §:n 3 momentissa tarkoitettujen riittävien sosiaali- ja terveystalvelujen tai perustuslain 7, 15 ja 20 §:ssä tarkoitettuihin perusoikeuksiin liittyvien pelastustoimen palvelujen järjestämisen, hyvinvointialueella on oikeus saada 2–4 luvussa säädetyn lisäksi valtiolta rahoitusta se määrä, joka on tarpeen mainittujen sosiaali- ja terveystalvelujen ja pelastustoimen palvelujen turvaamiseksi (lisärahoitus) ottaen huomioon hyvinvointialueen edellytykset järjestää muut lakisääteiset tehtävät.

Lisärahoitus myönnetään valtion talousarvioon otettavasta määrärahasta. Lisärahoitusta koskevaan päätökseen voidaan 1 momentissa säädetyn varmistamiseksi ottaa palvelujen vaikuttavuutta, laatua, määrää tai järjestämisen tehokkuutta koskevia ehtoja.

Talouden sääntely ja investoinnit

Hyvinvointialueen talousarvio

- Hyvinvointialueesta annetussa laissa säädetään [talousarviosta ja -suunnitelmasta](#).
  - Aluevaltuusto hyväksyy hyvinvointialueelle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvion ja taloussuunnitelman kolmeksi tai useammaksi vuodeksi.
- Taloussuunnitelma on laadittava siten, että se on tasapainossa tai ylijäämäinen viimeistään toisen talousarviovuotta seuraavan vuoden päättyessä.
- Talousarviossa ja -suunnitelmassa rahoitustarvetta ei saa kattaa pitkäaikaisella lainalla.
  - Poikkeus lainanottovaltuus investointien rahoittamiseksi.

Hyvinvointialueen alijäämän kattamisvelvollisuus

- Hyvinvointialueiden alijäämän kattamisvelvollisuus on kuntia ja kuntayhtymiä tiukempi.
  - Hyvinvointialueen taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään kahden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien.
    - Tässä määräajassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä.
  - Alijäämän kattamisvelvollisuuden taustalla on valtion rahoitus sekä se, että hyvinvointialueilla on kuntia vähemmän mahdollisuuksia taloutensa tasapainottamiseen.
  - Tilinpäätökseen kuuluvassa toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävydestä talouden tasapainottamiseksi.

Lainanottovaltuuksien taustaa

- Hyvinvointialueen on vuosittain laadittava **investointisuunnitelma** seuraavaa tilikautta seuraavien neljän tilikauden aikana aloitettavista investoinneista ja investointeja vastaavista sopimuksista sekä niiden rahoituksesta.
- Investointeja voidaan rahoittaa tulorahoituksella, kertyneillä rahavaroilla sekä lainanottovaltuuden mukaisesti pitkäaikaisella lainalla.
  - **Lainanottovaltuus** määritellään laskennallisesti lainanhoitokykyyn perustuen. Siihen vaikuttaa myös aiemmin nostettujen lainojen jäljellä oleva määrä.
  - Valtioneuvosto vahvistaa jokaiselle hyvinvointialueelle vuosittain valtuuden pitkäaikaisen lainan ottamiselle.
- Hyvinvointialueiden lainanottovaltuuksiin vaikuttavat sairaanhoitopiirien lainat, jotka on nostettu aiemmin toteutettujen ja parhaillaan käynnissä olevien investointien rahoittamiseksi.
  - Lainanottovaltuuksien ennakoitaan vaihtelevan merkittävästi hyvinvointialueittain.

Hyvinvointialueen arviointimenettely

- Hyvinvointialueen arviointimenettely voi käynnistyä talouteen tai palveluihin perustuen.
  - Valtiovarainministeriö voi käynnistää hyvinvointialueen arviointimenettelyn taloudellisiin kriteereihin perustuen.
  - Valtiovarainministeriö käynnistää arviointimenettelyn sosiaali- ja terveysministeriön aloitteesta, jos on osoittautunut, että hyvinvointialueen kyky järjestää sosiaali- ja terveydenhuolto on ilmeisesti vaarantunut muutoin kuin tilapäisesti.

Valtiovarainministeriön rooli talouden ja rahoituksen osalta

Hyvinvointialueiden ohjauksen lähtökohdista

- Ohjaus on rahoituksen osalta osa vuotuista talouden ja toiminnan suunnitteluprosessia (sisältäen JTS- ja TAE-valmistelun).
- Julkisen talouden suunnitelmassa hyvinvointialueiden valtion rahoituksen perusura tarkistetaan hyvinvointialueiden rahoituslain mukaisesti sekä tarkastellaan rahoituksen riittävyttä.
- Vuosittaisessa talousarvioprosessissa tarkennetaan hyvinvointialueiden saamaa valtionrahoitusta.
- VM:n hyvinvointialueiden ohjaus (ml. hyvinvointialuetalouden ja -hallinnon neuvottelukunnan kokoukset) sovitetaan JTS- ja TAE-vuosikelloon.

Ohjaus käytännössä (VM:n näkökulma)

- (Rahoituksen hallinnointi ja maksatus)
- Talouteen liittyvän ohjeistuksen valmistelu
- Rahoituksen riittävyden arviointi
- Mahdolliset lisärahoitusprosessit
- Lainanottovaltuuden määrittäminen ja mahdolliset muutosvalmistelut
- Investointisuunnitelmien käsittelyyn osallistuminen
- Suositukset vuotuisiin järjestämisneuvotteluihin liittyen (mm. kustannusvaikuttavuus)
- Rahoitusperiaatteen ja julkisen talouden kestävyys ”edunvalvonta”
- Talouteen ja toimitiloihin liittyvä tieto ja raportointi

Riittävätkö rahat?

Hyvinvointialueiden talouden haasteet

Lisärahoitus perusoikeuksien vaarantuessa

- Lisärahoitukseen on **oikeus**, mutta milloin tuo oikeus täyttyy?
- Alijäämä tai arvioitu sopeutustarve ei tarkoita automaattisesti lisärahoitusta
- Talouden tunnusluvut vs. toimintaa kuvaava tieto
- Valvontaviranomaisten huomioiden rooli lisärahoituksen käynnistymisessä?
- Rahoituksen tarkistamiseen liittyvät mahdolliset ongelmat (esim. hva-indeksi)?
- Lisärahoitus Uudenmaan erillisratkaisun osalta (HUS-yhtymä)?

Onnistumisen resepti rahojen riittävyteen

1. Tehtävien ja rahoituksen tasapainoon liittyvä vahva edunvalvonta
2. Toiminnan mitoitus käytössä oleviin tuloihin
3. Raamibudjetti (vrt. valtion kehysmenettely)
4. Tiukka talouskuri ja toiminnan uudistaminen heti kun mahdollista
5. Talouden tasapaino ja alijäämien kertymisen estäminen
6. Vahva talous turvaa investointikyvyn
7. Muutosohjelma hyvinvointialuestrategian ja taloussuunnitelman rinnalle
8. Itsehallinnon säilyttäminen: iso kynnys lisärahoitukseen tai lainanottovaltuuden muuttamiseen